

Bytí a „stávání se“ (Sein und Werden)

Tradičně se připomíná zásadní rozdíl mezi „bytím“ a „nastáváním“ (či „stáváním se“); ten rozdíl je však zakládán na nesprávných předpokladech. Ve skutečnosti mezi „bytím“ a „nastáváním“ není vůbec žádný rozdíl: každé „bytí“ je časové a platí (může být vypovídáno) pouze o něčem, co vzniká, děje se zaniká, přičemž zůstává celkem, jednotou, sjednoceným děním. To je zapotřebí blíže osvětlit. Nikoli o „všem“, na co můžeme před sebou nebo ve své okolí ukázat, můžeme právem vypovídat, že to „jest“ (ačkoli jsme běžně zvyklí tak činit). Tak kupříkladu je napováženou, řekneme-li, že v kleci (která „jest“) „jsou“, tj. poletují a cvrlikají dva ptáčci. Rozhodně je základní rozdíl mezi tím, jak „jest“ každý z ptáčků, a jak „jest“ klec. Klec totiž je vytvořeno, sestrojeno, konstruováno z různých kousků kovu, drátů apod., které jsou zvnějšku nějak pospojovány a třeba svařeny apod., ale jsou mnohostí – jako „celek“ se jeví jen tomu, kdo je vyrobil jako právě „jednu“ klec, která je vybavena všemi náležitostmi, ale navzdory tomu zůstává mnohostí, hromadou, konstrukcí. Každý ptáček je však samostatnou bytostí, organicky sjednocenou v jediný celek, který si žije svým vlastním životem a může být zvnějšku leda ohrožován, ale nikdy nemůže být vyroben, sestaven či konstruován. O kleci nemůžeme říci, že se nějak zrodila z nějakých drátů apod., a pak se pomalu stávala klecí, až posléze zase přestala klecí být a rozložila se a tím zanikla jako klec. Říci o kleci, že se „stává“ klecí, je vlastně nesmysl – ve skutečnosti je vytvářena, vyráběna, sestavována – ale to není žádné „stávání se“. A to proto, že ona pochybná „jednota“ klece je jen záležitostí praktické užitečnosti a využitelnosti, ale když se nějak pokazí, může být opravena pouze zvenčí, sama se k sobě není schopna vztáhnout, nedokáže opravit ani nejmenší svou „závadu“, dokonce v ní samé není nic, co by poukazovalo na to, že taková závada vznikla – jako závada se jeví jen tomu, kdo chce klece k něčemu použít, např. právě k tomu, aby v ní choval nějakého ptáčka. – A pak je tu ještě jeden „člen“, jedna okolnost, která se sice nepochybně jeví jako skutečná, ale o jejíž „jsoucnosti“ (a natož o jejím „bytí“) nemůže být řeči. To je ta „dvojice“ ptáčků. Můžeme bez váhání přiznat, že každý z obou ptáčků „jest“ ve smyslu „bytí“ (neboť oba vznikli zrodem a pak oba rostli a vyrostli). Ale „dvojice“? Jak „vzniká“ dvojice (nebo jakékoli jiné číslo)? Číslo – žádné číslo – nevzniká zrodem, nevyvíjí se a také nezaniká. Dvojka ani dvojice nemá žádné „bytí“; a přece ti ptáčkové jsou v kleci dva, není jich ani víc ani méně. Jenže to je jiná „skutečnost“ než skutečnost kleci, a zejména než skutečnost ptáčka, vůbec živé bytosti.

(Písek, 070318-1.)